

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/852
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.4.2022/13
Karar Numarası : 2022/233
Başvuran : H. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Elmalı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I.BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru,başvuranın uyuz hastalığı bitmeden çoklu koğuşa yerleştirildiği, durumu açıkladığında memurların kendisine hakaretvari konuşmalar yaptığı, ailesinin gönderdiği çamaşırları içeri alamadığı, dilekçe hakkının engellendiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME

2. Başvuran H. Ç. tarafından gönderilen ve Kurumumuz tarafından 31.08.2021 tarih ve 852... sayı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde özetle;

a. Covid-19 hastalığına yakalandığı için tekli koğuşa alındığı, alındığı tekli koğuştaki uyuz hastalığına yakalandığı ve uyuz hastalığı bitmeden çoklu koğuşa yerleştirildiği,

b. Çoklu koğuştaki hastalığı diğerlerine bulaştırabileceğini söylediğinde nöbetçi memurun kendisiyle hakaretvari şekilde konuştuğu ve kapı mazgalını suratına sert bir şekilde kapattığı, yaşadığı durumdan ötürü kendine zarar verdiği ve pansuman dahi yapılmadan gazlı bez verilerek tekrar koğuşa alındığı,

c. ... isimli infaz koruma memurunun koğuştaki diğer mahpuslara başvuran için, “Rahat durmazsa banyoya sokun ve dövün” dediği,

ç. Uyuz tedavisinde kullandığı kötü kokulu kremden dolayı çamaşırlarını attığı ve ailesinin gönderdiği çamaşırların içeri alınmadığı, kantindeki çamaşırların da piyasaya göre pahalı ve kalitesiz olduğu,

d. Cumhuriyet Başsavcılığına ve Kurumumuza yolladığı dilekçelerin gitmediği, Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru yapmak istediğinde başvuru formu verilmediği iddia edilmiştir.

3. Elmalı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından Kurumumuza iletilen 21.10.2021 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşte ise özetle;

a. Başvuranın çoklu koğuşa 04.06.2021 tarihinde uyuz hastalığının bitmesi ve PCR testinin negatif çıkması üzerine alındığı,

b. Hiçbir hükümlüye ayrımcılık, kötü muamele ve keyfi uygulama yapılmasının söz konusu olmadığı ve bu hususta şikayeti olan mahpusların şikayetlerinin derhal ilgili mercilere iletilerek, gerekli görülmesi halinde ilgili personel hakkında adli ve idari soruşturma başlatıldığı,

c. Konsinye satış sistemiyle aynı ürün ya da ürün grubunda birden çok markanın satışa sunulabileceği, ürün fiyatlarının tüm kantinlerde aynı olduğu, nihai satış fiyatının ulusal düzeyde faaliyet gösteren zincir mağazaların fiyatlarından daha düşük olmasına çalışıldığı,

ç. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik kapsamında; mahpuslar adına kargo ile gelen eşyanın mevzuata uygun olup olmadığının kontrol edildiği, gelen kolilerin mahpusların gözetiminde açıldığı, yanlarında bulundurmalarında sakınca bulunmayan eşyanın dağıtımının yapıldığı, sakınca bulunması halinde ise eşyanın emanet eşya deposuna alındığı ve tahliye ya da nakil olmaları durumunda kendilerine teslim edildiği ya da posta yolu ile tekrar ailelerine gönderildiği ifade edilmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

4. Başvuranın, muhatabın cevabi yazısına ilişkin 19.11.2021 tarih ve 4526 Kurum sayısı ile kayda alınan yazılı görüşünde ise özetle;

a. 04.06.2021’de uyuz hastalığının bitmesi ve PCR testinin negatif çıkması üzerine çoklu koğuşa verildiği iddiasının gerçek dışı olduğu ve PCR testinin negatif çıkması üzerine uyuz tedavisi devam ederken çoklu koğuşa alındığı,

b. Yaşadıklarının neticesinde İdare ve Gözlem Kurulu tarafından hakkında alınan sağlık önlemlerine uymamak gerekçesiyle disiplin cezası verildiği, diğer mahpusların da idareden çekindiği için haklarını arayamadıkları,

c. Kantinde atletin 16 lira, külotun 11.5 liraya satıldığı ve kantin fiyatlarının piyasaya göre pahalı olduğu,

ç. Kurumumuzdan kendisine gelen dilekçenin, cezaevi idaresi tarafından açılıp incelendikten sonra kendisine teslim edildiği iddia edilmiştir.

5. 25.03.2022 tarih ve 7153 Kurum sayısı ile kayda alınan cezaevi dilekçesiyle başvurana ilişkin vizite kayıtları gönderilmiş olup, başvurana 08.06.2021 tarihinde uyuz hastalığının tedavisinde kullanılan Wilkinson Pomad adlı ilacın reçete olarak yazıldığı görülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa’nın “*Kişini dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*” kenar başlıklı 17’nci maddesine göre; “*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.*”

7. Anayasa’nın “*Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması*” başlıklı 56’ncı maddesine göre; “*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.*”

8. Bakanlar Komitesi’nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı’nın 39 ve 40. maddelerine göre; “*Cezaevi yetkilileri sorumlulukları altında bulunan tüm mahpusların sağlığını korumalıdır.*”, “*Cezaevindeki sağlık hizmetleri ulusal veya toplumsal genel sağlık idaresiyle yakın ilişki içerisinde düzenlenmelidir. Cezaevlerindeki sağlık politikası, ulusal sağlık politikasıyla bütünlük içinde ve uyumlu olmalıdır. Mahpusların, hukukî durumları nedeniyle ayrımcılığa tâbi tutulmaksızın ülkede mevcut olan sağlık hizmetlerine erişmeleri sağlanmalıdır. Cezaevlerindeki sağlık servisleri, mahpusların yakalanmış olabileceği herhangi bir bedensel veya ruhsal hastalık ya da rahatsızlığı ortaya çıkarmak ve tedavi etmek için çaba göstermelidir. Bu amaçla mahpuslara, kurum dışında sunulanlar da dâhil olmak üzere gerekli tüm tıbbî, cerrahî ve psikiyatrik hizmetler sağlanmalıdır.*”

9. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*Kurumun çalışma alanları*” başlıklı 24’üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun çalışma alanları arasında sayılmıştır.

11. Yönetmelik’in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67’nci maddesine göre; “*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*” “*İhlal kararı*” başlıklı 69’uncu maddesine göre ise; “*İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.*”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, ceza infaz kurumu idaresinin yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmektedir. Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamına giren iddiaların kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından Kurumumuzca esas incelemesi yapılabileceği sonucuna varılmaktadır.

13. Başvuran ceza infaz kurumunda uyuz hastalığı kapmış, tekli koğuştta kalmaktayken Covid-19 testinin negatif çıkması üzerine uyuz hastalığı iyileşmeden tekrar çoklu koğuştta geçirildiğini iddia etmektedir. Cezaevi, başvuranın karantina süreci bitene kadar tekli odada barındırıldığını, 04.06.2021 tarihinde uyuz hastalığının bitmesi ve PCR testinin negatif çıkması üzerine çoklu C-20 nolu koğuştta alındığını belirtse de vizite defterinde yer alan kayıtlardan 08.06.2021'de başvurana uyuz hastalığının tedavisinde kullanılan Wilkinson Pomad adlı ilacın reçete edildiği ve tedavinin devam ettiği görülmektedir. Bununla beraber, başvuranın tedavisi bitmeden çoklu koğuştta yerleştirilmesi durumunda kendisinin zarar gören olmadığı, yalnızca çoklu koğuştta kalan diğer mahpusların zarar görebilme ihtimalinden bahsettiği anlaşılmaktadır. Yönetmelik'in “Başvuru hakkı” başlıklı 30'uncu maddesi kapsamında Kuruma başvurabilmek için hak ihlalinden zarar görmüş olma şartı aranmakta olup, başvuranın söz konusu iddianın zarar göreni olmaması nedeniyle mezkûr iddianın “kabul edilemez” olduğuna karar verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bununla beraber, kişilerin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmelerini sağlamak devletin pozitif yükümlülüğü olmakla beraber; muhatap cezaevine mahpusların sağlığının korunması ve bulaşıcı hastalık taşıyan mahpusların diğer mahpuslarla temas ettirilmemesi konusunda yeterli özeni göstermeleri tavsiye edilmektedir.

14. Ayrıca başvuran, uyuz hastalığının tedavisinde ilaç olarak kötü kokulu bir krem kullanıldığı için eşyalarını atmak zorunda kaldığını değişen cezaevi idaresinin ailesinin gönderdiği çamaşırları içeriye almasına izin vermediğini, kantinde satılan çamaşırların piyasaya göre pahalı olduğunu iddia etmektedir. Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu Konsinye Satış İşlemlerine Dair Yönetmelik'in “Temel ilkeler ve uygulama esasları” başlıklı 4. maddesinin yirmi ikinci fıkrasına göre; “Konsinyatör firmanın sözleşmesi kapsamında yer alan kantinler için tek fiyat uygulaması yapılır.” Bu hüküm çerçevesinde, konsinyatör firmanın sözleşmesi kapsamında yer alan kantinler için tek fiyat uygulaması yapılacağı belirtilmiş olup; kantin fiyat listesi incelendiğinde ürünlerin piyasa rayicinde olduğu görülmektedir. Başvuranın mezkûr iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir.

15. Başvuran, kendisine gelen dilekçelerin açılıp incelendikten sonra tarafına teslim edildiğini ve kendi yazdığı dilekçelerinin de Cumhuriyet Başsavcılığına ve Kurumumuza ulaştırılmayarak ve kendisine Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru formu verilmeyerek, dilekçe hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in “Mektupların gönderilmesi ve gelen mektupların verilmesi” başlıklı 104'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre; “Hükümlülere gönderilen ve açılıp incelendikten sonra verilmesinde sakınca olmadığı anlaşılan mektup, faks ve telgraflar zarfları ile birlikte verilir.” Bu hüküm doğrultusunda başvurana gönderilen mektupların incelendikten sonra verilmesinin mevzuat kapsamında kaldığı anlaşılmış olup; başvuranın yazmış olduğu dilekçelerin Kurumumuza ulaşmış olması, dilekçelerin çıkışının yapıldığı hususuna dair emare olması nedeniyle başvuranın dilekçelerinin yerine ulaştırılmadığı iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmektedir.

16. Başvuran cezaevi personelinin kendisiyle aşağılayıcı şekilde konuştuğunu ve kapıyı sertçe kapattığını iddia etmektedir. Anayasa Mahkemesi, Tahir CANAN kararında (B. No: 2021/969, 18.09.2013, § 23, 24); Anayasa'nın 17'nci maddesinin birinci fıkrasının insan onurunu korumayı amaçladığını, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ve cezaya tabi tutulamayacağını düzenlediğini beyan etmiştir. Karara göre, işkence, kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne fazla zarar veren muamele; eziyet, işkence seviyesine varmayan fakat yine vücutta zarar ya da yoğun fiziksel veya ruhsal ızdırıp veren insanlık dışı muamele; insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ise, küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikteki daha hafif muamelelerdir. İşkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele ifadeleri arasında yoğunluk farkı bulunmakla beraber, eylemin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü

fıkrası kapsamında değerlendirilebilmesi için minimum bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerekir. Muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri, mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler dikkate alınarak, asgari eşiğin aşılmış olmadığı her olayda kendi somut özellikleri içinde belirlenmelidir.

17. Bu bilgiler ışığında somut olay incelendiğinde; başvuranın, hastalığı bitmeden çoklu koğuşa geçirildiğini beyan etmesi üzerine cezaevi personelinin kendisini dikkate almadığı, aşağılayıcı şekilde konuştuğu ve kapıyı sertçe kapattığı iddiasının doğru olduğu kabul edilse dahi, görevli personelin başvurucuya yönelik eylemlerinin anlık bir tepkiden öteye geçmediği, sürdürülmediği ve herhangi bir fiziksel şiddet içermediği için Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için gereken asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir. Kaldı ki, başvuranın iddialarının doğruluğuna ilişkin yeteri kadar veri de somut olayda bulunmamaktadır.

18. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki mevcut iddialar kapsamında kötü muameleye varan bir uygulamadan bahsedilmeyeceği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlali olmadığı kanaatine varılmaktadır.

V. KARAR

1. Başvuranın hastalığı bitmeden çoklu koğuşa yerleştirilmesinin ihlal oluşturduğu iddiasının, başvuranın zarar gören olmaması nedeniyle **KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA**,

2. Kantin fiyatlarının pahalı olduğu ve dilekçelerinin kurumdan çıkarılmadığı iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle **KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA**,

3. Cezaevi personellerinin başvuran ile aşağılayıcı şekilde konuştuğu iddialarına ilişkin olarak **KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE**,

4. Kararın taraflara tebliğine ve **KAMUOYUNA DUYURULMASINA**,

5. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 14.04.2022 tarihinde, **OY BİRLİĞİYLE**, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-onaylıdır

Ünal SADE

Üye